



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

134. An Commissarius Cruciatæ possit dispensare in aliquibus irregularitatibus? Et in textu hujus resolutionis excipiuntur aliquæ irregularitates, in quibus supradictus Commissarius non potest ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Sup. hoc
sup. in Ref.
130. §. A.
secundum.

7. Obiiciunt moderni, quod in facultate absol-
uendi non comprehendatur facultas dispensandi: nam
aliud est absolvere, aliud dispensare; absolvere enim
est remittere, quod quidem præsupponit culpam; di-
spensare verò est reddere personam habilem, tollendo
ab illa inhabilitatem, & impedimentum, ob quod
inhabilis erat ad aliquid agendum, vel recipiendum.
Sed respondetur, quod absolvere significat utrum-
que, & absolvere, & liberare ab impedimento, quo
quis impeditus erat, ne aliquid faceret. Secundo hu-
iusmodi irregularitatem, quæ propter culpam incur-
ritur, dico, esse verè poenam, circa quam locum
habet Absolutio, sicut impedimenti ablatio. Huc-
vsque Texeda, cuius opinio si esset vera, non solum
procederet in irregularitatibus superius dictis
à Cornijo, sed etiam in irregularitate contracta ex
Apostasia, vel Hæresi: vt obseruat Palaus *ubi su-
pra numero quinto in fine, & numero quarto*. Sed ego,
his non obstantibus, negatiuæ sententiæ adhaerendum
esse puto, ex rationibus, quas neruose adducunt Pa-
laus, & Bardi, *locis citatis*. Puto itaque nullam irre-
gularitatem virtute Cruciatæ tolli posse. Affirmatiuam
tamen sententiam non audeo tanquam improbabilem
damnare, vt parùm modestè his diebus fecit quidam
purus Canonista, contra quem superius dicta adno-
tare volui.

RESOL. CXXXIII.

*An absentes vigore Cruciatæ possint absolui ab irregu-
laritatibus, quæ includuntur sub nomine censura?*

*Et ex doctrina huius Resolutionis infertur, an Confes-
sores Regulares possint dispensare cum secularibus
ad petendum debitum, extra Sacramentum Confes-
sionis?*

*Et an possint cum illis dispensare in absentia, & per
scriptum? Ex p. 4. tract. 2. Ref. 103.*

Quæ hic est
sup. Refol.
130. & in
aliis eius
primæ an-
not.

§. 1. Diximus *suprà*, & in tractatu de Bulla Cru-
ciatæ, resolutione 27. probabilem esse illam
sententiam quam asserunt esse communem in schola
Dni Thomæ, nempe sub nomine censuræ in Bulla
Cruciatæ includi irregularitates procedentes ex deli-
cto & quæ sunt pura poena peccati; sed modò quæritur
an absens possit absolui, seu rectius dispensari per
Bullam à dicta irregularitate: Et negatiuam sententiam
docebunt illi, qui tenent virtute Bullæ, non posse extra
sacramentum Poenitentiae absolui à censuris, & ideo
consequenter & à fortiori dicendum est non posse ab-
solui absentem à censuris, & per consequens ab irre-
gularitate, quia Decreto Clementis VII. *sub die 20.
Iunij 1602.* asseritur esse temerarium dicere quod ab-
solutio sacramentalis possit absentibus conferri: cum
ergo absolutio excommunicationis & irregularitatis
conferri debeat intra Sacramentum, & hoc non possit
exerceri inter absentes, sequitur necessariò quod nec
absolutio censurarum & dictarum irregularitatum
possit absentibus conferri.

Quæ hic est
sup. Ref. 65.
& in aliis
eius not.

2. Verùm illi quos ego citavi *in parte 1. tractu
de Bulla Cruciatæ resolutione 27.* tenentes posse aliquem
absolui à censuris extra Sacramentum virtute Bullæ
Cruciatæ, sententiam affirmatiuam docebunt, nempe
absolutionem censurarum & irregularitatum posse in
absentes conferri, & ratio erit, quia absolutio censuræ
quæ independenter est ab absolutione à peccatis, ex
natura sua potest conferri absentibus, vt tenent commu-
niter Doctores, nisi expressè à concedente priuilegium
limitetur ad sacramentum Poenitentiae. Sed in Bulla
Cruciatæ absolutio ab excommunicatione non limita-
tur ad sacramentum Poenitentiae, nec limitatur vt in
præsentia conferatur. Ergo virtute Bullæ potest ab-

solui absens à censuris, & per consequens dispensari in
irregularitatibus, quæ sub nomine censuræ in dicta
Bulla includuntur. Et ita hanc sententiam loquens
de censuris tenet in terminis, vt dici solet, terminan-
tibus, Agidius Trullench *in expositione Bullæ Cruciatæ,
lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 8. num. 12.* verùm *num. 13.* subdit
hoc non expedire communiter fieri ob reuerentiam
censuræ, & ad vitanda scandala, nisi in casu aliquo
raro, vt si valde expediret excommunicato absolui,
& non facile, aut sine scandalo adire possit Confessari-
um, nam in tali casu licitum erit absolui per litem-
ras, aut per nuntium, quo in casu tunc tenetur ab-
solutus quando recipit literas, aut notificatur ei ab-
solutio per nuntium, nisi alter de mente absolutus
constiterit, nam si intendat vt nunc pro tunc sit ab-
solutus, statim ac eum absoluit absentem, manet ab-
solutus; interim tamen dum absens absolutionem igno-
rat, tenetur se gerere pro excommunicato. Hæc Trul-
lench, quæ si vera sunt procedunt etiam in irregulari-
tatibus, sub nomine censuræ contentis; & facit etiam
pro hac sententia opinio Laurentij Portel *in dubijs re-
gular. vers. Confessor dispensans, num. 11.* asserentis posse
contra Sayrum & Capucinum Confessores Regulares
dispensare cum secularibus ad petendum debitum ex-
tra sacramentum Confessionis; sed *num. 14.* quærit an
possint cum illis dispensare in absentia per scriptum,
accepta informatione rei per scriptum? dari enim po-
test casus in quo vergeat necessitas talis dispensationis,
& sit magna difficultas adeundi talem Confessarium
Regularem, vnde dictus Portel sic ait: Ego apud nul-
lum inuenio hoc dubitatum, & in primis dico talem
Confessorem Regularem sic dispensantem in absentia
non violare mandatum D. Papæ Clement. VII. quo
prohibetur audire confessiones per scriptum in absentia;
hæc enim dispensatio cum his absentibus ob vo-
tum castitatis, vel incestum, non est absolutio sacra-
mentaliter, vt patet. Secundo de ratione dispensatio-
nis non est, quod fiat in præsentia, multi enim dispen-
santur in absentia à Papa, videlicet, Episcopis, & ce-
teris Prælati. Terriò, quia in ista dispensatione facta
à tali Confessore Regulari in absentia non incurritur,
nec timeatur illa pericula, quæ timeantur in absolutio-
ne sacramentaliter facta in absentia. Hæc omnia Portel,
quæ confirmant opinionem Trullench, & quod ab-
senti possit dari absolutio super irregularitateque in-
cluditur sub nomine censuræ per Bullam Cruciatæ.
Verùm his non obstantibus, omnia supradicta proba-
bilia sunt, remitto iudicio aliorum.

RESOL. CXXXIV.

*An Commissarius Cruciatæ possit dispensare in aliquibus
irregularitatibus?*

*Et in textu huius Religionis excipiuntur aliquæ irregu-
laritates, in quibus supradictus Commissarius non po-
test dispensare. Ex p. 1. tr. 11. Ref. 110.*

§. 1. Respondeo affirmatiuè, Ita Auila de cens. p. 2.
disp. 10. dub. 5. Fernandez, Villalobos, & Ro-
driquez, & alij. Et hæc sunt verba, in quibus ei talis
facultas impertitur: [Item similiter conceditur facul-
tas dicto Commissario dispensandi, & componendi li-
per irregularitate cum his, qui quibuscunque Eccle-
siasticis censuris ligati, Missas & diuina officia non ta-
men in contemptum clauium) celebrauerunt, seu alias
se immiscuerunt: & super alia qualibet irregularitate,
præterquam ratione homicidij voluntarij, aut simoniae,
vel apostasie à fide, aut de hæresi, vel propter malum
Ordinum susceptionem contractam, cum retentione
beneficiorum, & fructuum ex eis perceptorum, & in-
famiae, ac inhabilitatis exinde proueniens abolitionis,

de executione Ordinum non malè susceptorum.] In quibus verbis videtur, quàm sit ampla facultas Commissarij in dispensatione super irregularitatibus proventibus ex delicto.

RESOL. CXXXV.

An Commissarius Cruciatæ possit dispensare super irregularitate publica contracta tamen ex delicto? Ex p. 1. tract. 11. Ref. 111.

R Espondeo affirmatiuè, vt patet ex verbis supradictis, & notauit Fernand. in exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 2. n. 1. Henric. lib. 7. cap. 13. n. 5. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 13. n. 6. vbi sic ait: [Se aduertere, que no solo se concede al Commissario, que puede dispensar en la irregularidad, que prouiene de delito occulto, si no tambien en la que prouiene de publico. El fundamento es, porque el Pontifice no lo restringio, y así es visto, que le concedio generalmente, que quando solo quiere concederlo en el delito occulto, expressemente lo declara, como hizo en el Concilio Tridentino, en la facultad que acerca desto se concede a los Obispos, y así a qui concede el Papa la facultad para esto, no solo en el fuero interior, sino tambien en el exterior.

RESOL. CXXXVI.

An Commissarius Cruciatæ possit dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio casuali, licet publica & ex iniusta mutilatione membrorum? Et an Episcopus ad maiores Ordines vigore Concilij Tridentini dispensare possit etiam in tali irregularitate, dummodo sit occultus, quia ad minores Ordines etiam si sit publicus, dispensare potest? Ex p. 1. tr. 11. Ref. 112.

R Espondeo affirmatiuè: nam in verbis Bullæ, seu facultatis, denegatur tantum dispensatio super homicidium voluntarium: sed mutilatio non est proprie homicidium: ergo, &c. Et ita Episcopus, cum non possit dispensare in homicidio voluntario; potest tamen propter dictam rationem dispensare in irregularitate publica contracta ex iniusta membrorum mutilatione, vt notant Molin. tom. 4. disp. 79. n. 8. Suar. de cens. disp. 44. sect. 4. n. 35. Fill. tom. 1. tr. 20. c. 1. n. 9. & alij.

1. Et ita loquens in casu nostro asserit Rodriguez in add. §. 13. n. 2. fol. mibi 215. vbi ait: [Es de notar, que puede el Commissario general dispensar en la irregularidad de homicidio voluntario, y por el consequente podrá dispensar en la irregularidad, que procede de mutilatione voluntaria de algun miembro, pues aquí solamente excepta el homicidio voluntario.] Et ita etiam docet Villalob. in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 13. n. 7. & alij.

2. Notandum est etiam hic cum Rodrig. dictum Commissarium posse dispensare in irregularitate orta ex homicidio casuali, licet publica: sub nomine verò homicidij voluntarij non includitur homicidium casuali: & ita Episcopus potest ad maiores Ordines, vigore Concilij Tridentini, dispensare, etiam in tali irregularitate, dummodo sit occultus, vt ex multis tradit Auila de cens. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 2. Coninch de Sacram. disp. 18. dub. 7. num. 50. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 25. numero 2. Bonacina de cens. disp. 7. punct. 7. num. 6. & alij: putantes etiam Hæreticum occultum incurrere irregularitatem in cuius probationem adducunt cap. saluberrimum, & §. Hæretici. Sed hi textus nihil probant; imo pro nostra sententia faciunt: nam cap. saluberrimum, agit de abiuratione solemnique in scriptis fit: & in §. Hæretici, aperte, & clarè supponitur notitia criminis, sine qua nequit impleri, quod præscribit. Ex quibus apparet, supradictatos Canones loquutos fuisse de Hæreticis notoriis, & non occultis, qui, vt diximus, nullam incurrunt irregularitatem.

Tom. IV.

RESOL. CXXXVII.

An Commissarius Bulla possit dispensare in irregularitate contracta per simoniam? Et notatur tantum simoniam notoriam in Ordine inducere irregularitatem. Ex p. 1. tr. 1. Ref. 113.

R Espondeo negatiuè Fernand. in exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 2. n. 1. Rodriguez & alij.

2. Sed ego puro, propter simoniam in ordine, vel beneficio, aliquem, non incurrere irregularitatem, & ita nulla egerè dispensatione; quia talem irregularitatem non inuenio in iure expressam: sed nulla irregularitas incurritur, nisi sit in iure expressa, vt notant communiter: ergo, &c. Et ita docet Suarez de cens. disp. 43. sect. 4. n. 5. Filiucius tom. 1. tr. 20. cap. 8. num. 247. Reginaldus tom. 2. lib. 3. tract. 2. cap. 16. numero 100. Henriquez lib. 13. cap. 35. num. 5. Villalobos in summa, tom. 1. tr. 21. difficult. 17. num. 1. quidquid in contrarium asserat Comitol. in respons. moral. lib. 6. quest. 64. n. 3. & sequent. qui multos textus adducit, sed non ad rem: loquuntur enim, & sunt interpretandi de suspensione, & non de irregularitate, vt Suarez probat.

3. Notandum est verò, quod Auila de cens. part. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 7. putat, tantum simoniam notoriam in ordine inducere irregularitatem. Et Megala in 1. part. lib. 4. c. 5. q. 4. num. 70. docet simoniacum, cum per sententiam fuerit damnatus, tunc tantum incurrere irregularitatem: quia tali poena afficiuntur omnes infames.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. lata doctrina Ref. 298. prope finem, veri. His præhabitis, sed lege eam per totam. Et sup. doctrina contenta in §. 2. huius Ref. lege §. 5. nota seq.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 5. Ref. 39. §. Hinc, in fine & ibi in tr. 7. Ref. 3. §. Notandum, & seq. & in Resol. not. præterita §. 6. vlt. ante mediū.

RESOL. CXXXVIII.

An irregularitas propter hæresim occultam incurfa sit dispensabilis per facultatem concessam Commissario Bullæ Cruciatæ?

Et docetur, an Hæreticus occultus incurat irregularitatem, nec ne? Ex p. 1. tr. 11. Ref. 114.

R Espondeo negatiuè, vt patet ex verbis Bullæ. Sed ego existimo, talem probabiliter Hæreticum occultum non incurrere irregularitatem: & ita docet Auila de cens. part. 7. disp. 4. dub. 2. concl. 2. qui citat Henriquez, & probatur ex cap. ad abolendam de Hæret. vbi textus loquitur de Hæretico publico, in illis verbis: Quicumque manifestè fuerit in hæresi deprehensus.

Sup. hæc doctrina in tom. 5. tr. 5. Ref. 49. & in aliis eius primæ not.

Idem etiam docet Henriquez lib. 14. cap. 4. num. 6. & cap. 5. num. 2. Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 3. tract. 2. cap. 15. num. 193. Sa verb irreg. vbi de irreg. ex defectu animæ. num. 2. Sayrus de cens. lib. 7. cap. 12. numero 16. & alij.

2. Quidquid asserat Filiucius tom. 1. tract. 20. cap. 9. n. 228. Suarez tom. 5. disp. 43. sect. 1. n. 4. Azorius part. 1. lib. 8. cap. 11. quest. 13. & cap. 21. quest. 8. Coninch de Sacram. disp. 18. dub. 7. num. 50. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 25. numero 2. Bonacina de cens. disp. 7. punct. 7. num. 6. & alij: putantes etiam Hæreticum occultum incurrere irregularitatem in cuius probationem adducunt cap. saluberrimum, & §. Hæretici. Sed hi textus nihil probant; imo pro nostra sententia faciunt: nam cap. saluberrimum, agit de abiuratione solemnique in scriptis fit: & in §. Hæretici, aperte, & clarè supponitur notitia criminis, sine qua nequit impleri, quod præscribit. Ex quibus apparet, supradictatos Canones loquutos fuisse de Hæreticis notoriis, & non occultis, qui, vt diximus, nullam incurrunt irregularitatem.